

Sluiten en afbouwen van zorgaanbod in de ggz vraagt aandacht

Sluiten en afbouwen van zorgaanbod in de ggz vraagt aandacht

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (hierna: de IGJ of de inspectie) houdt toezicht op de kwaliteit en veiligheid van de geestelijke gezondheidszorg (ggz) in Nederland. Iedereen moet kunnen vertrouwen op goede zorg. Dat wil zeggen zorg die veilig is, van een kwalitatief goed niveau, beschikbaar en afgestemd op persoonlijke behoeften en voorkeuren. In goede zorg zit ook het belang van continuïteit van zorg besloten: dat de zorg ononderbroken is en dat verschillende zorgonderdelen goed met elkaar samenhangen.

Wat is er aan de hand?

De ggz staat al langere tijd onder druk. De zorgvraag stijgt, er zijn personeelstekorten en als gevolg van lange wachttijden kan er sprake zijn van een risicovolle situatie voor cliënten en wachtenden. Het veld zet zich actief in voor het terugdringen van deze wachttijden en zorgverleners werken hard om de best mogelijke zorg te blijven verlenen aan hun cliënten. In toenemende mate zien we dat zorgaanbieders zich door financiële of personele problemen genoodzaakt zien - delen van - hun zorgaanbod af te bouwen of te sluiten. Dit gaat vaak om specialistische zorg aan een kleine, maar complexe groep cliënten voor wie beperkt alternatieven bestaan. Voor deze cliënten kan bijvoorbeeld klinisch aanbod passend zijn conform de geldende richtlijn en zorgstandaard. Wij ontvangen ook signalen en meldingen hierover van zorgverleners, burgers en zorgaanbieders.

Wachttijden en sluitingen

De IGJ constateert al geruime tijd dat de druk op de ggz toeneemt en de wachttijden voor ambulante en klinische zorg te lang zijn. Samenwerking tussen partijen om de wachttijden te verlagen verloopt steeds beter, maar conclusies over het effect van de maatregelen op de wachttijden kunnen nog niet getrokken worden. In [2021](#) deelden wij dat de inspectie en de NZa volop aandacht schenken aan de regionale samenwerking om het wachttijdenprobleem terug te dringen. Dit jaar houdt de IGJ met de NZa toezicht op de ontwikkeling van de wachttijden in negen regio's.

Met het afbouwen van zorgaanbod en sluiten van locaties kan extra druk ontstaan op de wachttijden. Voor cliënten en wachtenden kan dit grote impact hebben. De inspectie is bezorgd over de mate waarin zij goede, passende zorg kunnen – blijven – ontvangen. Het vraagt ook om een beschouwing op regionaal en landelijk niveau: wat betekent de afbouw of sluiting van aanbod bij een individuele zorgaanbieder voor de kwaliteit en continuïteit van zorg voor cliënten en wachtenden in de regio? En hoe is dat wanneer het specialistisch aanbod betreft met een bovenregionale functie? Er is een risico dat afbouw en sluiting van aanbod door individuele zorgaanbieders, zonder regionale en landelijke analyse en afstemming leidt tot een toename van wachttijden en afname van kwaliteit en continuïteit van zorg. Tegelijk zien we dat zorgaanbieders specialistisch zorgaanbod niet zonder overwegingen afbouwen.

In enkele gevallen voorziet de zorgaanbieder in alternatieven voor het zorgaanbod, waarmee de wachttijden gelijk blijven of zelfs verminderen.

Risico's van wachttijden voor de kwaliteit en continuïteit van zorg zijn ook zichtbaar bij jeugdigen. De inspectie [constateerde](#) in 2021 dat jeugdigen met psychische problemen vaker meer zorg nodig hebben, dat de ernst van hun problemen is toegenomen en dat instellingen onvoldoende personeel en geld hebben om aan de complexere zorgvragen te kunnen voldoen. De doorstroom van jeugd naar volwassen ggz is ook een probleem: jeugdigen sluiten aan in de wachtrij.

Rol en verantwoordelijkheid

Meerdere organisaties hebben een rol en verantwoordelijkheid in het stelsel. Het is in de eerste plaats aan de zorgaanbieders om goede kwaliteit en continuïteit van zorg te bieden. Ook zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten, hebben een belangrijke verantwoordelijkheid bij het realiseren van goede en toegankelijke zorg. Juist in situaties waarin keuzes van een individuele aanbieder, (boven)regionale gevolgen kunnen hebben, is samenwerking en regie tussen alle betrokken partijen van groot belang. De Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) heeft voor zowel zorgverzekeraars¹ als zorgkantoren² 'handvatten bij de uitvoering van de zorgplicht' gepubliceerd. Wanneer een toezichtsituatie daarom vraagt, trekken IGJ en NZa samen op en voeren we samen gesprekken met zorgaanbieders en zorgverzekeraars en/of zorgkantoren.

De IGJ ziet toe op de continuïteit van zorg en hoe individuele zorgaanbieders dit inrichten.

De IGJ verwacht van zorgaanbieders dat zij voorbereid zijn op een scenario waarin discontinuïteit van de zorgverlening dreigt te ontstaan. Bijvoorbeeld als gevolg van een mogelijk faillissement of voorgenomen besluit om te stoppen met het aanbieden van bepaalde vormen van zorg. Dit betekent dat de IGJ erop toeziet dat de zorgaanbieder stappen onderneemt om negatieve gevolgen voor cliënten zo veel als mogelijk

te voorkomen of te beperken. Soms wordt de zorgaanbieder daarbij geconfronteerd met problemen die regionaal of landelijk spelen, of die voortvloeien uit het stelsel van de zorg in Nederland. Als de IGJ dat signaleert, agenderen we dit bij het Ministerie van VWS en onze partners, zoals de NZa. Binnenkort publiceert de IGJ een Leidraad continuïteit voor zorgaanbieders.

Continuïteit van zorg is in essentie een ononderbroken samenhang van zorg(elementen). Dit vraagt om samenwerking tussen zorgverleners en partijen.

Wat doet de IGJ bij signalen?

Bij signalen en meldingen neemt de IGJ contact op met de zorgaanbieder, wanneer deze zelf nog geen contact heeft gelegd. We informeren ons over de actuele situatie, de gemaakte plannen en te nemen stappen. Waar nodig maken we afspraken met de zorgaanbieder en leggen we contact met ketenpartners. Onze focus bij dit toezicht is de kwaliteit en veiligheid van zorg aan cliënten en wachtenden. Om bevlogen en deskundig personeel voor de ggz te behouden is het van belang dat er in situaties van hoge druk expliciet aandacht is voor de input en het welzijn van zorgverleners. De inspectie neemt dit perspectief dan ook mee in de toezichtactiviteiten.

Wat is nodig?

De inspectie vindt het van belang dat geldende richtlijnen en zorgstandaarden de basis vormen voor keuzes die worden gemaakt over de (her)inrichting van zorgaanbod. De complexe uitdagingen in de ggz vragen om (boven)regionale en sector overstijgende verkenning en samenwerking. Juist om ook het toekomstige zorgaanbod aan te laten sluiten op de zorgvraag is het belangrijk dat breed oog is voor de impact van sluitingen op de lange termijn. De inspectie roept partijen op om pro actief met elkaar deze gesprekken te voeren om oplossingsrichtingen te verkennen.

¹ [De zorgplicht: handvatten voor zorgverzekeraars](#)

² [Handvatten bij de uitvoering van zorgplicht door zorgkantoren](#)